

Social utblick

Arne Borg

Skyll dig själv

Landsting och primärkommuner dras med stora ekonomiska bekymmer och "osthyvlar", tårtspadar" och "motorsågar" är i flitigt bruk i budgetarbetet. Många förslag till besparingar, mer eller mindre genomtänkta, kastas fram. Ett sådant, som förädrades formen av ett debattinlägg i Dagens Nyheter, emanerar från en chefstjänsteman i Stockholms läns landsting.

Varför inte låta medborgare som missbrukar alkohol eller tobak själva stå för kostnaderna för sjukdomar som är relaterade till dessa missbruk, frågar sig förslagsställaren. Visserligen inte direkt men genom att försäkringsbolagen får stå för de verkliga kostnaderna. Forskningsresultat har som bekant visat att en mycket stor del av patienterna i sluten vård vårdas för tobaks- och alkoholrelaterade sjukdomar. Samhället borde enligt förslaget ålägga tillverkare, distributörer och försäljare av sådana produkter ett betalningsansvar för sådan sjukhusvård tex genom att erlägga premier till försäkringsbolag som därefter svarar för vårdkostnaderna.

Sannolikt skulle dessa premier bli mycket höga vilket i sin tur skulle slå igenom på priset för tobak och alkohol, men enligt förslagsställaren är det något som konsumenterna får stå ut med. Det är bara rättvist att de får stå för dessa kostnader i stället för att alla skattebetalare solidariskt tvingas göra det.

Det finns alltså nya vägar att beträda när det gäller finansiering av sjukvårdsverksamhet, utbrister förslagsställaren entusiastiskt. Om förslaget genomförs anser han det fullt möjligt att klara nuvarande verksamhet med sund ekonomi samtidigt som landstings-

skatten kan sänkas. Ett system där de verkliga vårdkostnaderna betalas av försäkringsgivare sägs också ge möjligheter för privata icke skattefinansierade vårdgivare att erbjuda sina tjänster. En konkurrens mellan offentlig och privat sektor om man önskar det.

Systembolagets direktör blev i en senare intervju inte särskilt entusiastisk över förslaget. Han påpekade att det finns en övre gräns för vilket pris man kan ta ut för alkoholhaltiga drycker. Överskrids den gränsen accepterar inte människor längre alkoholpolitiken och hembränning och smuggling skjuter i höjden.

Och här öppnar sig ett intressant perspektiv. Vem betalar sjukvårdskostnaderna för den som fått sin alkoholrelaterade sjukdom genom konsumtion av hembränd sprit? Innefattas han av den kollektiva försäkringen? Och är det så säkert att man kan definiera vad som verkligen är en alkohol- eller tobaksrelaterad sjukdom? Förslaget kan åstadkomma ett stort uppsving för jurister som har att klara ut alla försäkrings tvister.

Men bortsett från detta. Principen bakom förslaget är ändå klar. Det är brukarna som skall betala sina egna sjukvårdskostnader. Den som sjuknar genom bruk av alkohol eller tobak får stå sitt eget kast. Med andra ord. Landstingens sjukvård är i första hand till för präktiga, hedervärda medborgare som lever ett sunt liv.

Tanken är intressant. Det kanske inte bara är på alkohol- och tobakssidan den här idén kan tillämpas. Hur är det med könssjukdomar? Oftast är de förvärvade genom oförsiktighet och då bör man väl stå sitt eget kast ekonomiskt. Och hur är det med alla som sorgfälligt undviker all motion och sätter i sig en massa ohälsosam mat och som därigenom insjuknar i diverse sjukdomar? Det är väl också självförvållat?

Vill vi ha ett sådant samhälle? Jag tror inte det. Bäst ändå att fortsätta bygga på den solidariska sjukvårdspolitikens grund. Visst belastar det våra skatter men den utgiften är värd att betala för förmånen att få leva i ett samhälle fritt från pekpinnar och nymoralister.